

Ny försäkringslagstiftning i Finland

av **Leif Rehnström**, sektionschef vid Finska Försäkringsbolagens Centralförbund och sekreterare för Försäkringsföreningen i Finland

I slutet av fjolåret och i början av detta år stiftade riksdagen ett antal för försäkringsbranschen centrala lagar. Den nya lagstiftningen reglerar frågan om *garantiordning* inom lagstadgade försäkringar, *den lagstadgade olycksfallsförsäkringens framtida ställning* samt *pensionsförsäkringsbolagens solvens, placeringar och förvaltning*. *Lagen om försäkringsbolag* revideras dessutom på ett antal punkter till följd av de ändringar som gjorts i lagen om aktiebolag och som träder i kraft 1.9.1997.

Leif Rehnström

Arbetet kring garantiordningsfrågorna gav upphov till en fortsatt utredning om försäkringsbolagens solvens och vilka ändringar i de nuvarande solvensreglerna som eventuellt borde företas. Den nya garantiordnings- och arbetspensionsförsäkringslagstiftningen har föregåtts av ett grundligt utredningsarbete. Lagarna har stiftats utgående från regeringspropositionerna RP 226/1996 rd (garantiordning), RP 227/1996 rd (olycksfallsförsäkring), RP 241/1996 rd (pensionsförsäkringsbolagens solvens och placeringar) samt RP 255/1996 rd (pensionsförsäkringsbolagens förvaltning). I Finlands Författningssamling har lagarna i ovannämnd ordning sifferbeteckningarna 1084-1088/96, 1204-1207/96, 1292-1299/96 och 354/97. Propositionen RP 18/1997 rd har ännu inte utmynnat i lagstift-

ning (ändringar i lagen om försäkringsbolag och i vissa andra lagar).

Garantiordningsfrågorna började utredas i en arbetsgrupp som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet i juni 1994. Gruppen avlät ett mellanbetänkande om lagstadgade försäkringar i december 1995 och sin slutrapport om frivilliga försäkringar i mars 1996.

Sedan gammalt har frågan för arbetspensionernas del varit reglerad i lagen om pension för arbetstagare på så sätt, att arbetspensionsanstalterna varit ålagda ett gemensamt ansvar för den händelse att någon av dem går i konkurs. I fallet Pensions-Kansa trädde det gemensamma ansvaret i kraft och bolagets pensionsbestånd togs över av de övriga pensionsförsäkringsbolagen. Täckningen av det

pensionsansvarsunderskott som kunde konstateras vid konkursen föranledde en obetydlig höjning av arbetspensionsförsäkringspremien (APL-premien). Efter en lagändring i oktober 1996 är numera också Sjömanspensionskassan inkluderad i det gemensamma konkursansvaret.

Garantiordningslagstiftning för lagstadgade skadeförsäkringar

Den nya *garantiordningslagstiftningen* gäller den lagstadgade olycksfallsförsäkringen, trafikförsäkringen och patientförsäkringen. Ersättningarna i de ifrågavarande grenarna skall säkerställas genom att en årlig garantiavgift vid behov uppbärs av alla de försäkringsbolag som bedriver lagstadgad försäkring av de nämnda slagen. Avgiftens storlek är proportionell mot respektive bolags premieinkomst. Inom trafikförsäkringen och den lagstadgade olycksfallsförsäkringen åläggs bolagen att gardera sig på förhand genom att uppta en särskild garantiavgiftspost i balansräkningen. För patientförsäkringens vidkommande uppbärs garantiavgiften först i efterhand, dvs. i händelse av inträffad konkurs eller likvidation. Garantisystemet omfattar också utländska bolag. De behöver emellertid inte göra några förhandsreserveringar utan får lov att tillskjuta medel i efterhand ifall den gemensamma garantin utlöses.

För frivilliga försäkringars vidkommande, särskilt livförsäkringar, tog arbetsgruppen en klart negativ hållning till garantiordningar. I slutrapporten konstateras, att garantiordningar som baserar sig på försäkringsbolagens gemensamma ansvar eller på statligt ansvar alltid har betydande moral hazard-effekter. Det påpekas också, att det är osäkert huruvida utländska livförsäkringsbolag kan åläggas att delta i finansieringen av en gemensam garantiordning. Som *ett* ytterligare motiv anfördes, att en garantiordning – på grund av den starka koncentrationen inom branschen

i Finland – skulle kunna leda till att kunderna skulle flytta över sina liv- och pensionsbesparingar till andra sparformer eller till utländska livbolag, vilket i sin tur skulle försätta de finska livbolagen i en ekonomiskt ohållbar situation. Arbetsgruppen föreslog emellertid ett antal andra metoder än garantisystem för tryggandet av förmånerna för ersättningstagare i konsumentställning. I skadeförsäkringar skulle man, i händelse av ett försäkringsbolags konkurs eller likvidation, av det ifrågavarande bolagets försäkringstagare kunna uppbära en tilläggspremie för att trygga förmånerna för problembolagets ersättningstagare. Vidare föreslogs en utveckling av solvenskraven samt en effektivisering av övervakningssystemet på så sätt att försäkringsbolagens risker i tillräckligt god tid kan identifieras och analyseras. Arbetsgruppens förslag om de frivilliga försäkringarna har varit på remiss och ärendet ligger nu hos social- och hälsovårdsministeriet.

Den finländska olycksfallsförsäkringen öppnas för utländsk konkurrens

Den finländska olycksfallsförsäkringen har som bekant utgjort ett tvistefråga i integrationsförhandlingarna mellan Finland och EU. Det faktum att den lagstadgade olycksfallsförsäkringen i vårt land sköts av privata försäkringsbolag trots att grenen ifråga har karaktären av socialförsäkring har av Finlands kontrahenter i Bryssel allt sedan EES-förhandlingarna uppfattats som en svårlost ekvation. Nu har i varje fall riksdagen godkänt en ändring av lagen om olycksfallsförsäkring, en ändring som från ingången av år 1999 ger utländska bolag rätt att konkurrera om den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. I lagpropositionens sammanfattning konstateras, att lagstadgad olycksfallsförsäkring i Finland skall kunna bedrivas av inhemska bolag och dessutom, med stöd av koncession

som myndigheterna i hemstaten har beviljat, av sådana utländska försäkringsbolag som har sin hemort inom EES-området. Samma gäller utländska försäkringsbolag som har sin hemort utanför EES och som har beviljats koncession av de finländska myndigheterna. Inledandet av verksamhet förutsätter vidare anmälan till ministeriet och till Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund. Ersättningsverksamheten skall ske enligt lagstiftningen i Finland. Fastställandet av försäkringspremierna slopas, men premierna skall dock fortfarande basera sig på den risk för olycksfall som arbetet medför. Lagändringen innebär också att Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbunds ställning, administration och uppgifter nu blir definierade i lag. Av alla bolag som bedriver lagstadgad olycksfallsförsäkring i Finland krävs obligatoriskt medlemskap i förbundet.

Nya lagar om pensionsförsäkringsbolagens solvens och placeringar

Ett antal lagar som hänför sig till *pensionsförsäkringsbolagens solvens och placeringar* trädde i kraft vid årsskiftet. Solvenskraven för försäkringsbolag som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring har höjts, och hela solvensövervakningens mekanism har ändrats. Ifråga om finansieringen av pensionerna har ändringar företagits som gjort det möjligt att sänka ansvarsskuldens ränteantagande utan att det lett till något väsentligt behov av att höja arbetspensionspremien. Inga ändringar i pensionsskyddets innehåll har gjorts. Lagstiftningen bygger på en utredning om placeringsverksamheten inom arbetspensionssystemet som en grupp under verkställande direktör Kari Puros (VD för pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen) ledning lade fram i november 1996 samt delvis på utredningsman Matti Louekoskis (direktör vid Finlands Bank) promemoria om pensionsförsäkrings-

bolagens förvaltning. Revideringsprojektet avseende pensionsbolagens förvaltning, solvens och placeringar är totalt sett mycket omfattande.

En viktig orsak bakom reformen har varit det faktum, att man velat ge pensionsförsäkringsbolagen bättre möjligheter än hittills att placera i exempelvis aktier och andra mera lönsamma, men samtidigt också mera riskfyllda objekt. Fram till nu har pensionsförsäkringsbolagens medel i tilltagande grad kommit att placeras i statsobligationer, men detta har på sikt ansetts vara mindre önskvärt. Pensionsförsäkringsbolagens solvensbuffer har tidigare varit så små, att de avsevärt begränsat bolagens placeringar, något som nu korrigerats med den nya lagstiftningen.

Minimivån på pensionsförsäkringsbolagens verksamhetskapital höjs betydligt, dock inte mera än vad hanteringen av placeringsrisken förutsätter. Verksamhetskapitalets minimivån kommer att vara beroende av hur bolagets placeringar är fördelade, varvid hänsyn skall tas till olikheterna i placeringsriskerna. Förutom verksamhetskapitalet skall också utjämningsansvaret beaktas i solvensövervakningen. Verksamhetskapitalet skall dock alltid uppgå till minst två procent av ansvarsskulden.

Lag om arbetspensionsförsäkringsbolag stiftad

Utredningen om *pensionsförsäkringsbolagens förvaltning* utmynnade i en lagproposition, som avläts till riksdagen i slutet av fjolåret. Efter normal riksdagsbehandling stiftades en helt och hållet ny lag om arbetspensionsförsäkringsbolag, som trädde i kraft 1.5.1997. Avsikten med lagen har varit att göra speciellt placeringsverksamheten i de bolag som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsrörelse mera självständig i förhållande till eventuella andra koncernbolags placeringsrörelse. Enligt lagen skall besluten

om pensionsförsäkringsbolagets placeringsverksamhet fattas självständigt och besluten skall beredas av bolagets egen personal. Hur lagen skall tillämpas på denna punkt blir emellertid beroende av närmare föreskrifter från social- och hälsovårdsministeriet, föreskrifter som tillsvidare inte utfärdats.

Förvaltningsråd blir obligatoriska i pensionsförsäkringsbolagen och minst hälften av medlemmarna i bolagens förvaltningsråd och styrelse skall representera försäkringstagnarna och de försäkrade. Dessa förvaltningsrådsmedlemmar skall utses av löntagare- och arbetsgivarorganisationerna. I dagens läge är arbetsmarknadsorganisationernas representation mindre och den grundar sig på avtal. Verkställande direktören (och en eventuell vice verkställande direktör) skall utses av styrelsen eller förvaltningsrådet med två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna. Denna kvalificerade majoritet gäller också det fall att det tillsättande organet beslutat avskeda verkställande direktören. Den nya lagen stipulerar strängare regler vad gäller möjligheterna för personer i pensionsförsäkringsbolagens ledning att arbeta inom andra försäkringsbolag eller finansinstitut. Genom lagen har man också velat begränsa pensionsförsäkringsbolagens möjligheter att äga kredit- eller finansinstitut. För pensionsbolag gäller således den begränsningen, att de endast kan äga högst 10 procent av aktierna i kredit- eller finansinstitut. För vanliga försäkringsbolag tillåts ett 100-procentigt ägande.

Lagen om försäkringsbolag harmoniseras med lagen om aktiebolag

Förändringarna i lagen om försäkringsbolag betingas som nämnts av de ändringar som gjorts i lagen om aktiebolag och som träder i kraft 1.9.1997. Avsikten är att de nya stadgandena i lagen om försäkringsbolag (och i vissa andra lagar som har samband med den

skall träda i kraft vid samma tidpunkt. De nya stadgandena kan exemplifieras med följande:

Försäkringsaktiebolagen skall liksom också andra aktiebolag indelas i publika och privata aktiebolag. Varje bolag har självt rätt att bestämma huruvida det vill vara publikt eller privat, dock med det undantaget, att om det är ett börsbolag eller dess värdepapper är föremål för offentlig handel skall det ombildas till ett publikt aktiebolag. Också ömsesidiga försäkringsbolag kan om de så vill ombildas till publika bolag. Det föreslås också att i lagen intas stadganden om ett försäkringsbolags rätt att uppta krediter samt ställa säkerheter. I den nuvarande lagen finns inga stadganden som gäller direkt detta, men det har ansetts att av förbudet att bedriva annan rörelse än försäkringsrörelse följer att ett försäkringsbolag bör arrangera sin verksamhet utan att ta upp lån. Stadgandena om fusion föreslås bli reviderade; strävan är att regleringen av försäkringsbolagsfusioner så långt som möjligt skall stämma överens med aktiebolagslagens stadganden om fusion. Stadgandena om överlåtelse av försäkringsbeståndet har i förslaget avskiljts till ett eget kapitel. Vidare föreslås ett nytt kapitel som gäller ändring av ett försäkringsbolags bolagsform.

Arbetsgrupp tillsatt för utredning av solvensfrågor

Såsom tidigare nämndes i avsnittet om garantiordningsfrågor föreslog arbetsgruppen i sin slutrapport ett antal andra metoder än garantisystem för att trygga ersättningstagarnas ställning i händelse av försäkringsbolags likvidation eller konkurs. Gruppen föreslog bl.a. att social- och hälsovårdsministeriet tillsätter en särskild *arbetsgrupp, vars uppgift är att*

- *utreda möjligheterna av att utveckla solvenskraven på så sätt, att kraven bättre än nu beaktar placeringstillgångarnas struktur och förändringarna i tillgångarnas värde*

samt

- *utreda möjligheterna av att utveckla tillsynssystemet* och försäkringsbolagens verksamhet bl.a. på så sätt, att försäkringsbolagens risker i tillräckligt god tid kan upptäckas och analyseras och att social- och hälsovårdsministeriets befogenheter att ingripa när missförhållanden upptäckts samtidigt utökas.

Ministeriet tillsatte 11.11.1996 en arbetsgrupp för utredning av ovanstående frågor. I likhet med den tidigare garantiordningsarbetsgruppen har också denna grupp en mycket "tung" sammansättning. Dess arbete leds av ministeriets överdirektör Tarmo Pukkila. Tid för arbetet har beviljats till den 30 september 1997. Om gruppen föreslår större ingrepp i nuvarande regler är lagstiftning att emotse, i annat fall kan regleringen skötas genom föreskrifter från social- och hälsovårdsministeriet.

Två nya viktiga lagförslag

Ett par pågående lagstiftningsprojekt kan ytterligare nämnas. Den rätt nya lagen om bostadsköp har varit föremål för revidering till den del att nya stadganden om byggförsäkring har utarbetats. Lagändringen har förelagts riksdagen i början av maj och lagen torde stadfästas ännu före sommaren. Samma tidtabell är för handen vad gäller en lag om obligatorisk miljöskadeförsäkring. Denna lag skall tillämpas i det fall att förorsakaren av en miljöskada förblir okänd eller konstateras vara betalningsoförmögen. Myndigheterna har varit den drivande kraften härvidlag medan storindustrin motsatt sig projektet. Försäkringsbranschen har beredskap att ta hand om en dylik försäkring; i övrigt är branschens inställning neutral vad gäller själva behovet av försäkringen.